

Vooraf

Stan Gobien: Basisvaardigheden, deelvaardigheden en totaalvaardigheden. Of de metacognitieve benadering van het onderwijs Nederlandse taal

Stan Gobien, voorzitter van de leerplanwerkgroep Nederlandse taal van OVSG (Onderwijssecretariaat van de Vlaamse Steden en Gemeenten), leidt dit themanummer rond vaardigheidsonderwijs in. Hij zet in dit artikel de visie van de leerplanmakers op het onderwijs Nederlands in de basisschool uiteen. Vertrekkend vanuit de doelstellingenproblematiek legt hij uit waarom het leerplan opgebouwd is uit basis-, deel- en totaalvaardigheden. Even belangrijk is het accent dat wordt gelegd op de taken die de leerling op een zelfstandige manier moet uitvoeren, en op zijn leerproces. Op die manier wordt de koppeling gemaakt met de metacognitieve benadering van leren en onderwijzen. Hoewel dit artikel geschreven is vanuit de visie van het OVSG-leerplan voor het basisonderwijs, beschrijft het recente didactische inzichten die op het vaardigheidsonderwijs in het algemeen van toepassing zijn.

Marc Stevens: Werkplan voor schrijfvaardigheid. Een aanzet

Op het einde van de lagere school moeten de leerlingen zich adequaat, persoonlijk en in vrij behoorlijk Nederlands kunnen uitdrukken, aldus Marc Stevens. Over hoe dat doel bereikt kan worden, lopen de meningen van didactici sterk uiteen. Volgens sommigen moeten de leerlingen zoveel mogelijk authentieke schrijftaken uitvoeren; anderen proberen de leerlingen schrijfvaardig te maken door hen te laten oefenen op deeltaken. De auteur opteert voor een tussenoplossing: een interactieve aanpak waarin zowel aandacht wordt besteed aan de communicatieve taak (de totaaloefening) als aan het oefenen van een aantal deelvaardigheden (de aspectoefening). Om te tonen hoe de nieuwe leerplannen en eindtermen voor het lager onderwijs gerealiseerd kunnen worden, presenteert hij een mogelijke invulling voor zes jaar schrijfonderwijs. Heel wat van de voorgestelde oefeningen zijn echter, met een creatieve aanpassing, ook in het secundair onderwijs mogelijk.

Jan Coninx: Interactief luisteren in de lagere school

De term (*inter*)actief luisteren geeft aan dat de leerlingen, in tegenstelling tot bij eenrichtingsluisteren, actief betrokken zijn. In dit artikel illustreert Jan Coninx hoe luisterlessen kunnen uitgroeien tot taalactiviteiten in ruime zin, waarbij het accent wel op het luisteren blijft liggen. Momenten van geconcentreerd luisteren worden afgewisseld met vaardigheden uit verschillende taaldomeinen, waardoor de leerlingen het resultaat van hun luisteren kunnen weergeven. De auteur zet een aantal (basis-, deel- en totaal)vaardigheden die bij het luisteren geoefend kunnen worden, op een rijtje, en besteedt uitvoerig aandacht aan de evaluatie van de luistertaken. Hij illustreert zijn visie met praktijkideeën voor het eerste, vierde en zesde leerjaar, waarbij het vertrekpunt steeds een taalgeheel is: een boek(je), een informatieve of een fictionele tekst. Ook hier past de bedenking dat deze opdrachten veel ruimer toepasbaar zijn.

Wilfried De Hert: Geïntegreerd werken. Een eerste stap!

Geïntegreerd werken is volgens Wilfried De Hert een eerste stap om de leerlingen zelfstandiger taken te laten oplossen en tegelijkertijd de integratie van vaardigheden te stimuleren. Bovendien is deze aanpak gegroeid uit de dagelijkse praktijk en sluit hij goed aan bij de visie over basis-, deel- en totaalvaardigheden. De bedoeling ervan is dat de leerlingen meer inzicht verwerven in hun eigen leerproces, en vaardiger en weerbaar worden in alledaagse situaties. In zijn theoretische inleiding geeft de auteur een aantal factoren aan waarmee men bij geïntegreerd werken rekening moet houden. In het tweede deel van het artikel illustreert hij deze geïntegreerde aanpak aan de hand van twee concrete lessenreeksen voor de hoogste jaren van het secundair onderwijs: een rond de totaalvaardigheid 'interviewen', en een rond het werken met informatieve en fictionele teksten.

Luc Wyls: Maar hoe doe je dat nou ??? Een voorbeeld (of twee) van geïntegreerde lessen Nederlands voor de eerste en tweede graad so

Aansluitend bij de theoretische visie die door Wilfried De Hert uiteengezet is, presenteert Luc Wyls twee lessenreeksen voor de laagste jaren van het secundair onderwijs. De bedoeling van de eerste lessenreeks is dat de leerlingen een goede (mondelinge) beoordeling kunnen geven; bij de tweede staat het mondeling doorgeven van informatie over een bepaald onderwerp centraal. De auteur geeft telkens een overzicht van de verschillende fasen in de lessenreeks, waarin gewerkt wordt aan taalinzichten en deelvaardigheden die het de leerlingen uiteindelijk mogelijk moeten maken om de opgegeven opdracht (de totaalvaardigheid) efficiënt uit te voeren. In de inleiding vindt hij aanknopingspunten tussen deze aanpak en het nieuwe leerplan Nederlands voor de eerste graad van het VKSO (Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs).

VON-GESCHUD

Wilfried De Hert: De Doorlichting Doorgelicht

INGEBOEKT

Antoine Braet: *Schrijfvaardigheid Nederlands. Een praktische didactiek voor de bovenbouw havo en vwo*. Bussum: Coutinho, 1995. (recensent: Luc Vercammen)

*Rita Rymenans
hoofdredacteur*

27^e JAARGANG • NUMMER 1 • SEPT.-OKT. 1997